

Prof. J. Nathans

Het MAB vóór 50 jaar

juli/augustus 1935

Mais où sont les neiges d'antan? Ik heb de meest recente jaargangen van het MAB nog eens doorgebladerd om te zoeken naar vervolgartikelen of naar critische beschouwingen op eerder gepubliceerde artikelen, al dan niet in vervolgvorm en weer gevolgd door replieken maar er niet veel gevonden. Neen, dan zo'n halve eeuw geleden: Op vrijwel elk artikel van enige importantie volgde, men zou wel mogen zeggen automatisch, lange critieken. Waar die artikelen zelf, de critieken, replieken en wat er dan nog verder volgde vaak vele pagina's in beslag namen en over een aantal nummers van het maandblad moesten worden verdeeld ontstonden op den duur hele feuilletons waaraan, ten detrimente van de vaak briljante, in goed en zelfs mooi Nederlands beschreven ideeën, die zij bevatten, een litanie-achtig karakter niet kon worden ontzegd. Er zijn naar mijn mening twee oorzaken aan te wijzen voor dit nagenoeg uitgestorven verschijnsel. De eerste is te vinden in de toenmalige jeugd van de bedrijfseconomie en de theoretische grondslagen van de accountancy en de doorbraak van administratiemethoden die anders waren dan de traditie had overgeleverd. Het was een tijd waarin men probeerde naar een communis opinio toe te groeien. Het MAB mag terecht de eer opeisen het forum te zijn geweest waar men zeker was elkander te kunnen ontmoeten (soms nadrukkelijk te negéren). De tweede oorzaak ligt in de aard van de schrijvers die alle registers van hun kunnen opentrokken zodra een polemiek redelijkerwijze kon worden verwacht. Dat zijn er teveel om op te noemen; Abraham Mey, R. A. Dijker en S. Kleerekoper waren wat dat betreft grootmeesters.

In verschillende afleveringen heb ik deze artikelreeksen kunnen signaleren; nu geeft Kleerekoper in het voorliggende julinumnummer antwoord op de critiek die O. Bakker had geoefend op de theorie van de vervangingswaarde, zoals die door eerstgenoemde in zijn boek 'Bedrijfseconomie' uiteen gezet was. Voor dat antwoord heeft Kleerekoper een goede acht kolommen nodig. Hij verdeelt zijn artikel in 14 paragrafen en heeft dan niet veel meer heel gelaten van het artikel van Bakker. Al met al een niet gemakkelijk artikel dat van de lezer veel tijd vergde. Evenwel besluit de schrijver: 'Er zou nog veel tegen het artikel van Dr. Bakker kunnen worden aangevoerd. Echter meen ik niet teveel ruimte van de redactie, noch te veel geduld van den lezer te mogen vergen. Hij vleit zich intussen met de hoop toch wel enige stof voor een vruchtbaar debat te hebben aangedragen en zodoende met

Dr. Bakker te hebben medegewerkt aan het verdiepen van de inzichten in een van de moeilijkste problemen van onze wetenschap’.

Ook A. J. van Noordwijk zet zijn artikel voort; het heeft betrekking op enkele toepassingen van de nieuwe Hollerith-machines. Voor die tijd een belangrijk artikel waarover ik in het aprilnummer reeds één en ander mocht vertellen. Wij zouden het ook nu nog een leerzame, schoon verouderde, casusbeschrijving kunnen noemen maar van alle tijden zijn de slotopmerkingen van Van Noordwijk:

‘... “de” Hollerithmethode ... Er is geen “de” in administratie, noch in methode’. En ten slotte: ‘nieuwe Hollerith-machines zullen ongetwijfeld hare intreden doen, welke nieuwe mogelijkheden scheppen en tot gehele herziening van de systemen kunnen nopen.’

W. Westra, de redacteur van de rubriek Belastingvraagstukken was een trouwe medewerker, die regelmatig in het MAB publiceerde. Hij was tevens een actief man op het gebied van opleiding en examens. Aangezien hij eens een boekje over statistiek had geschreven werd hij door examencandidaten met de nodige argwaan tegemoet getreden; statistiek maakte in die tijd een niet erg populair onderdeel uit van het vak ‘Inrichtingsleer’. In hoeverre die argwaan terecht was is mij nooit bekend geworden. Ditmaal schrijft Westra over artikel 19 van de Omzetbelastingwet, dezelfde wet die in het februari-nummer van vorig jaar zo’n storm van anti-gevoelens had ontkend. De Omzetbelastingwet heeft reeds van den beginne af aanleiding gegeven tot grote aantallen van vaak minitieuze interpretaties van een volstrekt andere aard dan die welke tot dusverre door bedrijfseconomen, die het fiscale land bereidsden, werden tegengekomen. Onderwerp van het artikel is het begrip ‘hulpstoffen’, zijnde volgens de wetstekst niet-duurzame stoffen, die bij de vervaardiging van goederen als materie verbruikt worden. Het lijkt wel een heldere definitie maar de moeilijkheden zijn legio. Waaronder zijn nu bijvoorbeeld onbelichte fotografische platen en films te rangschikken of stopgaren, dat dient om persdoeken in oliepersen te repareren? Over dit soort mogelijke en onmogelijke zaken heeft de Tariefcommissie moeten nadenken en zich uitspreken. Voorwaar geen sinecure; beantwoord nu maar eens, gedegen geargumenteed, de vraag of champignons, die, zoals bekend géén bladgroen bevatten al dan niet ‘groente’ zijn of dat al dan niet van aardverandering gesproken kan worden wanneer om een glazen ruitje vier latjes worden aangebracht, waardoor portretlijstjes ontstaan! Ik heb uitspraken op dit gebied altijd met het verschuldigde respect, én verwondering gelezen.